อนุสรณ์ในงาน

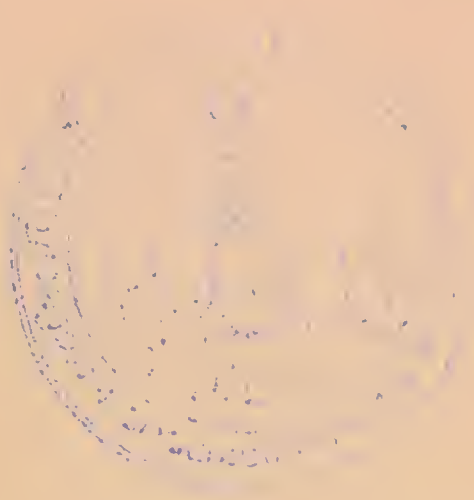
ฌาปนกิจศพ

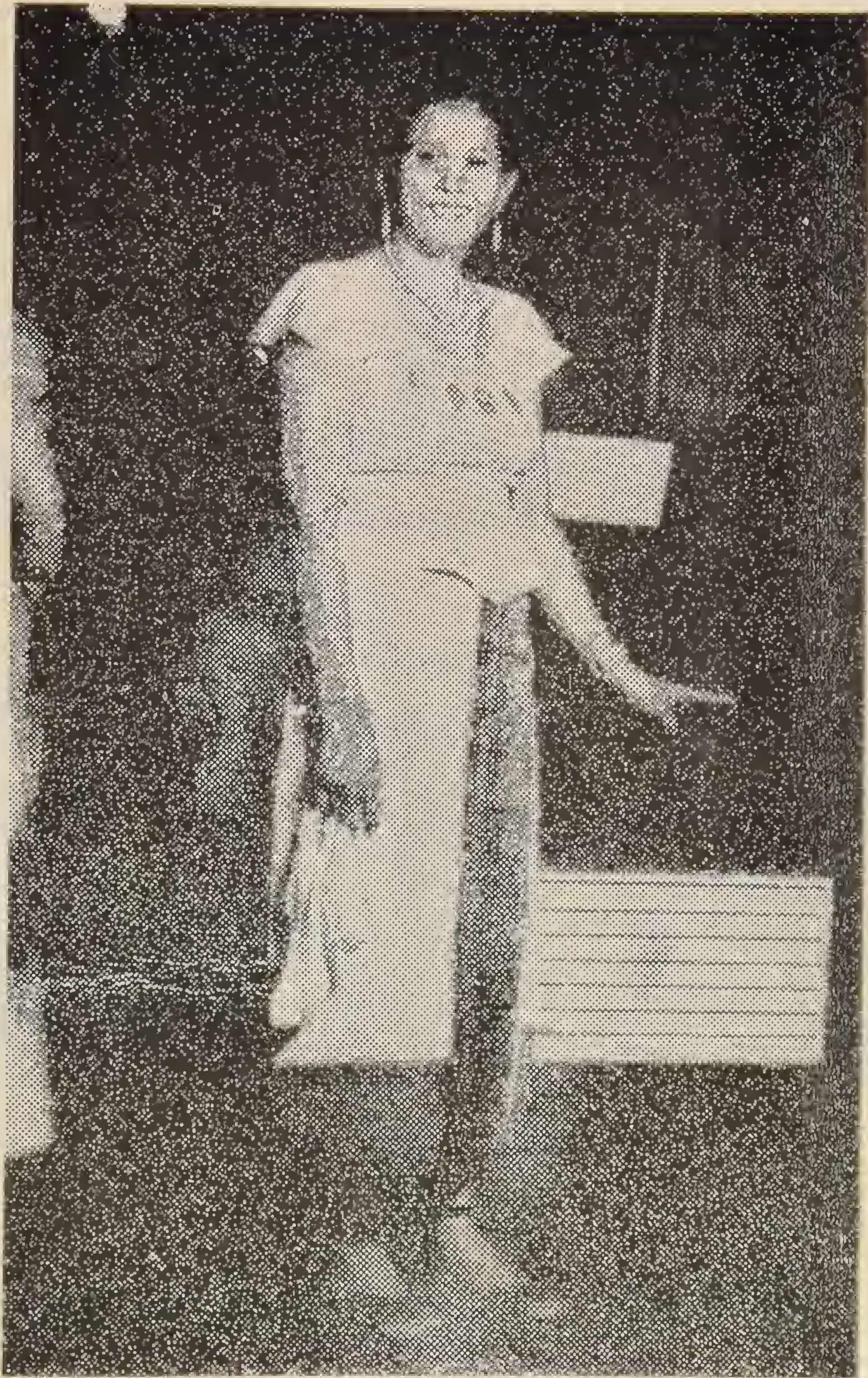
นางจิ้มลิ้ม เลื่อนฉวี

ณ เมรุวัดมหาพฤฒาราม สี่พระยา พระนคร

วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๓

เวลา ๑๖.๓๐ น.

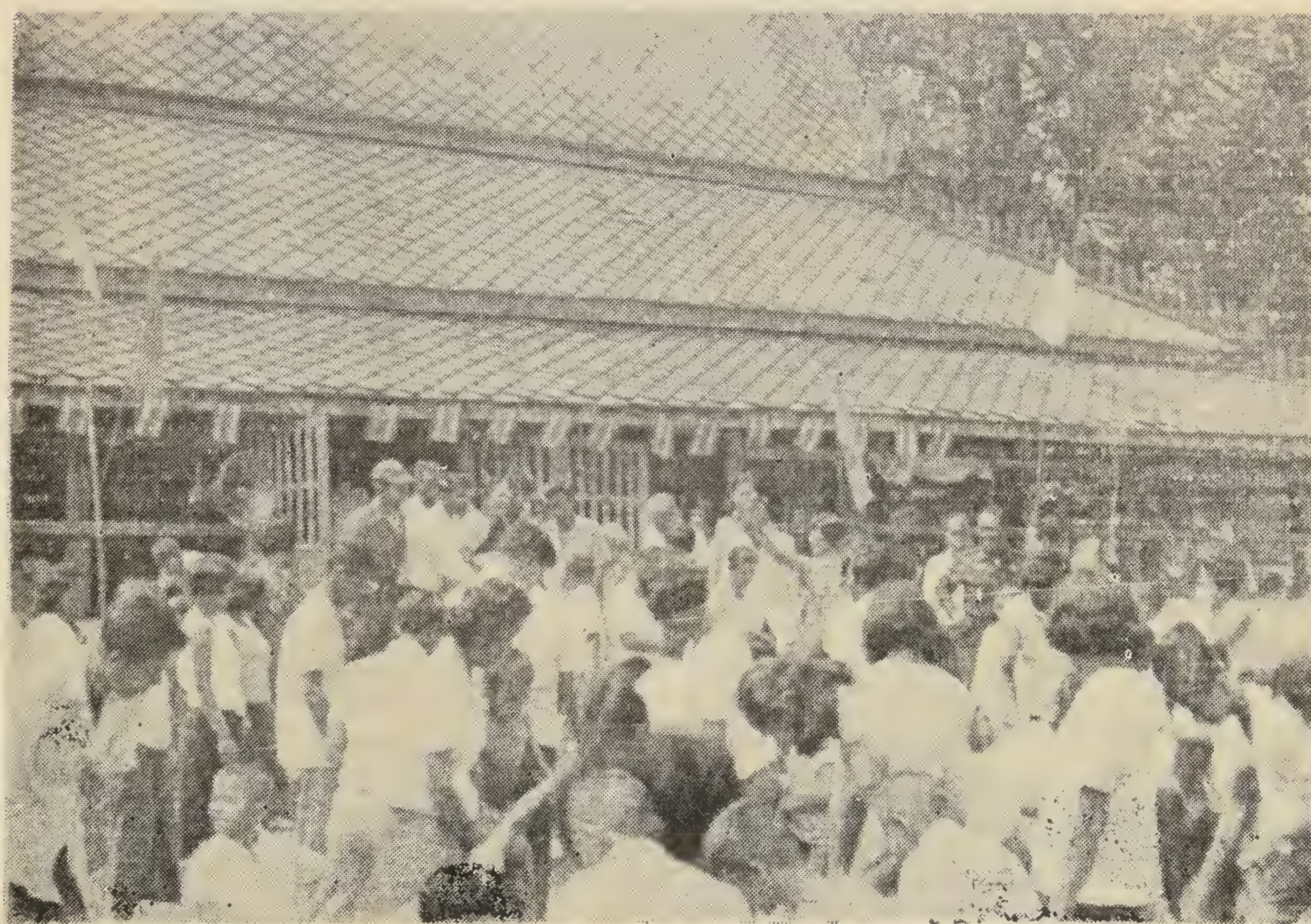
ภาพนางส้มลิ้ม เมื่อมีชีวิตอยู่

ขอพรจากนางส้มล้ม

พิธีต่าง ๆ ของนางสมลิ้มไม่ยอมขาด

นางสมลิ้มนำสิ่งของถวายบูชาธรรม

ลูกหลานก็ประคองไปทำบุญ

คุณส้มลิ้มถึงจะป่วยก็มีจิตต์มุ่งสู่แต่บุญอันเป็นที่พึ่ง

ในงานอุปสมบท

ในงานอุปสมบท

ในงานพิธีที่กระทำของคุณส้มลิ้ม

เดินไม่ได้ก็ยังไปนมัสการพระพุทธรูป

ได้เป็นประธาน นำกฐินไปทอดครั้งที่ 2
ณ วัดโพธิ์ศรีสุทาราม พ.ศ. ๒๕๑๓

สามี–และลูก–หลาน–ญาติ
ในงานสวดพระอภิธรรม นางส้มลิ้ม

ประวัติ

คุณจิ้มลิ้ม เลื่อนฉวี เกิดเมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2447 ที่ตลาดอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นบุตรคนที่สาม ของนายพวง พูลเปี่ยม และนางหริ่ง. อาชีพ พ่อค้าข้าว และทำนา

ได้สมรสกับนายจเร เลื่อนฉวี เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2474 มีบุตร ธิดารวม 8 คน

1. นายวิมล เลื่อนฉวี
2. นายวิชัย "
3. นายวิชิต "
4. นางไฉไล ลีสุวรรค์
5. นางสุมาลี จุ้ยบาง
6. น.ส. จรี เลื่อนฉวี
7. นายวิทูรย์ เลื่อนฉวี
8. น.ส. สุธีรา เลื่อนฉวี

คุณจิ้มลิ้ม เลื่อนฉวี ถึงแก่กรรมด้วยโรค เส้นเลือดหัวใจพิการ และเบาหวาน. ที่โรงพยาบาลโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง สาธรใต้ เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2513 เวลา 7.15 น. ยังความเศร้าสลดแก่ บุตร ธิดา ญาติ มิตรและข้าพเจ้าซึ่งเป็นสามีด้วยความอาลัยอย่างสุดซึ้ง.

39 ปีแห่งความหลัง

คุณจิ้มลิ้มและข้าพเจ้านับแต่ได้สมรสอยู่กันมาแต่ปี พ.ศ. 2474 มาจนถึง พ.ศ. 2513 นับเป็นระยะเวลายาวนานถึง 39 ปี ยังคงอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าไม่ลืมเลื่อน ตลอดเวลามาเป็นภรรยาที่ปฏิบัติหน้าที่ของแม่บ้านตามแบบกุลสตรีชนบทอย่างเสมอต้นเสมอปลายอย่างเคร่งครัด เพราะที่ก่อนจะทำการสมรสทางมารดาและบิดาได้อบรมตักเตือนสั่ง สอน เพื่อ ให้รู้ จัก ขนบ ประเพณีของคู่ครองเรือน และให้สำนึกอยู่เสมอว่าตัวเป็นชาวชนบทเมื่อมามีสามีเป็นชาวกรุงเกรงว่าจะทำตัวไปขัดต่อขนบประเพณีอันดีงามของชาวกรุง ยิ่งทราบว่าเจ้าบ่าวคือข้าพเจ้าในสมัยนั้นเป็นครูสอนเต้นรำอยู่ด้วยเกรงว่าจะอยู่กันไม่ยืด กลับตรงกันข้ามคุณจิ้มลิ้มได้ปฏิบัติหน้าที่ของแม่บ้านที่ดีไม่มีขาดตกบกพร่อง การบ้านการเรือน การครัวและอื่น ๆ แม้จะมีผู้คนไว้ช่วยทำงานก็มินิ่งดูดาย

จนผู้ที่อยู่ด้วยต่างให้ความเคารพรัก และ ได้วิชาความรู้ ในการ บ้านเรือนการ ครัวติดตัว ไปและ ได้ดีไปหลายคน

นับเป็นโชคดีของข้าพเจ้าที่ได้ภรรยาที่เป็นชาวชนบทในสมัยนั้นมาเป็นคู่ชีวิตรที่–พร้อมด้วย รูปสมบัติ คุณสมบัติฯ ครบทุกประการ

งานการกุศล ในขณะที่มีชีวิตรอยู่เป็นผู้ที่ถือเคร่งในพุทธศาสนา อาธิทุกวันจะต้องตื่นเวลาเช้า เวลา 5.00 น. ประกอบอาหารเพื่อใส่บาตร์พระทุกๆ วันมิได้ขาดแม้แต่วันเดียว เคยมีหลายครั้งที่เกิดไม่สบายโดยกระทันหันไม่อาจลุกขึ้นมาประกอบอาหารได้ ก็ได้อุตสาห์พยายามให้นำของที่จะใส่บาตรพระมาถือและบันจบและอธิษฐานเสียก่อนทุกครั้งไป เพื่อไม่ให้ขาดในการทำบุญใส่บาตร

ได้ปรารพกับข้าพเจ้าเสมอว่าอยากจะทอดกฐินวัดที่อยู่ตามชนบทที่ชำรุดทรุดโทรม–สักครั้งและอยู่ต่อมาไม่นานก็สมดังที่คุณจิ้มลิ้มได้ตั้งใจไว้และได้เป็นประธานนำพระกฐินไปทอดที่วัดโพธิ์ศรีสุขาราม (วัดโพธิ์เลี้ยว) อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งวันดังกล่าวอยู่ใกล้กับไร่ของคุณจิ้มลิ้มที่มีอยู่ที่ตำบลนั้น

ทอดกฐินครั้งที่สอง ทางวัดโดยมีเจ้าอาวาสและมัคทายก ได้จัดการซ่อมสร้างโบสถ์ซึ่งเหลือค้างสร้างไม่เสร็จเพราะเงินหมดได้พากันมาที่บ้านกรุงเทพเพื่อมาขอร้องให้คุณจิ้มลิ้มไปทอดกฐินอีกครั้งทางคุณจิ้มลิ้มจึงมาปรึกษากับข้าพเจ้าในเรื่องนี้เพราะเห็นว่าลำพังตัวคนเดียว ไม่สามารถที่จะมีเงินพอที่จะทำให้ลุล่วงไปได้ปรึกษาให้ความเห็นว่าข้าพเจ้ามีลูกศิษย์ลูก หามากและ มีเพื่อนฝูงญาติ มิตร์ ที่รู้จักนับถืออยู่ไม่น้อย จึงให้ช่วยบอกบุญไปตามที่คุณจิ้มลิ้มเจตนาไว้ ได้นำกฐินไปทอดเป็นครั้งที่สอง เมื่อปี 2512. ยังวัดที่เคยไปทำบุญทอดกฐินมาครั้งหนึ่งแล้วและได้รวบรวมเงินไปปฏิสังขรณ์ต่อเติมที่กำลังสร้างค้างอยู่จนกระทั่งสำเสร็จเรียบร้อยมาจนกระทั้งทุกวันนี้

ในปี 2510. ได้ทำการอุปสมบทบุตร์ นายวิชัย เลื่อนฉวี ที่วัดมหาพฤฒาราม อ. บางรักพระนคร. มาระยะตอนหลังอาการป่วยเริ่มเป็นถี่ขึ้นต้องไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล พอเห็นว่าพอคอยยังชั่วขึ้นก็กลับบ้านและยังเดินได้ไม่ค่อยสดวกนักไปไหนต้องใช้รถนั่งเข็นอย่างที่ใช้กันตามสถานพยาบาลและมานึกถึงตัวว่าคงจะอยู่ ไปได้ไม่นาน จึงได้จัดการบวชลูกชายคนที่สองเพื่อเป็นกุศล ในในภายหน้าเมื่อปี 2512 ที่วัดมหาพฤฒาราม อำเภอบางรัก พระนคร

คุณจิ้มล้ิม เป็นที่รู้จักชอบพอกับมีความโอบอ้อมอารีต่อชาวบ้านร้านตลาดเพราะเปิด ร้านค้าผลไม้ ช่วยหารายได้อีกแรงหนึ่ง พวกพ่อค้าแม่ค้าขายผลไม้ตลาดแผงลอยต่างพากันให้ความเคารพนับถือ เพราะมีใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้มาติดต่อซื้อขายที่มีความเดือดร้อนต่างๆ มีการผ่อนสั้นผ่อนยาวเรื่องการค้าจึงเป็นที่รู้จักและเป็นที่รักของผู้ที่มาติดต่อค้าขายกับคุณจิ้มล้ิมและ เป็น ที่รู้จักในวงการพ่อค้าแม่ค้าทั่วไปในชื่อ อาเจ้อ้วน หรือ คุณนายอ้วน ตลาดวัดตะเคียน ริมคลองผดุง.

การสิ้นสุดของชีวิตรและจากไปของคุณจิ้มล้ิม ขออำนาจแห่งบุญกุศลผลบุญที่คุณจิ้มล้ิมได้กระทำมาจงเป็นปัจจัยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณจิ้มล้ิมประสพความสุขสงบในสัมปรายภพ

จเร เลื่อนฉวี

อนึ่งเจ้าภาพอดที่จะขอบคุณท่านผู้มีเกียรติ์ที่มาในงานครั้งนี้ ต้องขออภัยอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้การต้อน–รับไม่ทั่วถึง

เจ้าภาพ

คุณจเร เลื่อนฉวี เป็นเพื่อนพนักงานยาสูบและชอบพอสนิทสนมกับผู้เขียนได้มาปรึกษาหารือเรื่องจะพิมพ์หนังสือแจกในงานเผาศพภรรยาผู้ล่วงลับของเขา ผู้เขียนแม้จะไม่ค่อยได้มีโอกาสสนิทสนมกับทางครอบครัวคุณจเรฯ นัก แต่ก็ทราบดีว่า คุณจเรฯ เป็นผู้ชอบสะสมและศรัทธาในพระเครื่อง และการที่คุณจเรฯ ก้าวหน้าไปไกลในเรื่องนี้ก็เพราะศรีภรรยาได้มีส่วนสนับสนุนและพอใจที่คุณจเรฯ ได้มาฝักใฝ่ในทางนี้ แทนที่จะขัดขวางกับส่งเสริม ผู้เขียนพิจารณาว่า เพราะพระเครื่องต่างกับพวกเสน่ห์ยาแฝดและเป็นสิ่งที่เกิดจากกรรมและเจตนาดีของ–ผู้สร้าง ความรู้ของคุณจเรในด้านนี้จึงกว้างขวางและเป็นวิทยาทานแก่เพื่อนฝูง ทั้งคุณนายผู้ล่วงลับก็เป็นผู้มีศรัทธาในบวรพุทธศาสนาจึงควรจะพิมพ์เรื่องพระเครื่องสมเด็จไว้แจกในงานศพ คุณจเรฯ เองกลับไม่ใช่นักเขียน แต่เป็นนักรู้จากประสพการณ์ ทั้งธุรกิจส่วนตัวก็ยุ่งอยู่ ประกอบกับกำลังได้รับความกระทบกระเทือนใจจากทางครอบครัว ไม่สามารถจะเขียนเองได้ในยามนี้ จึงได้แนะว่าได้เคยอ่านหนังสือพระเครื่องของท่าน พล.อ.ต. สดับ ธีระบุตร เห็นว่า เป็นหนังสือที่ให้ความโดยเฉพาะเกี่ยวกับพระเครื่องสมเด็จอย่างชัดเจนดี พอดี "หมอมงคล" สืบแสง นักนิยมพระเครื่องผู้หนึ่ง มานั่งอยู่หน้าโต๊ะผู้เขียนคณะนั้น ได้ขันอาสาว่า จะติดต่อกับท่านเจ้าของหนังสือเล่มนี้และขออนุญาติให้ ซึ่งต่อมาก็ได้รับผลสำเร็จ ซึ่งผู้เขียนเองก็ต้องขอขอบคุณ พล.อ.ต.สดับ ธีระบุตร ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เหตุดีคือ เบื้องต้นได้แก่ เจตนาที่คิดจะเผยแพร่สิ่งที่อาจจะเป็นประโยชน์และกำลังอยู่ในความสนใจของคนทั่วไป ผลที่ตามมาคือ "ความสำเร็จ" กลายเป็นกุศลคือ "กรรมดี" แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเชื่อว่า กุศลผลบุญที่เกิดขึ้นจะยังให้วิญญาณของผู้ตาย คือ "คุณนาย จิ้มลิ้ม-เลื่อนฉวี" ประสพสุขสงบในสัมปรายภพเบื้องหน้าโน้นเป็นแน่แท้................

วิม อิทธิกุล

โลกแห่งโอปปาติกะ

เรามักจะได้ยินคำพูดที่เข้าหูเสมอมาตั้งแต่เล็กจนโต (ตอนโตนี่ไม่ค่อยได้ยินนักเพราะคนโตสมัยนี้ไม่ค่อยพูด) ว่าจะทำอะไรให้อายต่อผีสางเทวดาบ้าง

ปัญหาจึงมีว่า ผีสางเทวดานั้นมีจริงอยู่หรือ? และคอยมาดูการกระทำอะไรของเราอยู่ตลอดเวลาหรือ? การกระทำนี้หมายถึงการทำดีกับทำชั่ว และการทำดีนั้น ถ้าทำเราก็ไม่น่าจะต้องอายต่อคนหรือผีสางเทวดา ส่วนการที่พูดว่าไม่อายนั้นคงหมายถึงการทำชั่วอย่างแน่นอน

ผู้ใหญ่เขาว่า มีผีสางเทวดาเดินพาเหรดอยู่รอบกายเราทุกเวลาไม่ว่าจะเป็นเวลากลาง-หรือค่ำมืดดึกดื่น สมัยนี้เป็นสมัยยุคจรวดมองไปไม่เห็นว่ามีใครมาเดินขวักไขว่อยู่ นอกจากคนด้วยกัน หรือบรรดาสรรพสัตว์ที่มีรูปกายทั้งหลายที่เห็นได้ด้วยตาเปล่า หรือถ้าจำหน้าไม่ค่อยถนัดก็ใส่แว่นตาเพื่อมองดูให้รู้แน่ แล้วเมื่ออยู่ลำพังไม่มีตาใครเห็นก็ต้องแน่แก่ใจว่าไม่มี ดังนั้นการจะกระทำดีหรือชั่ว มันเป็นเรื่องของอาตมา คนอื่นไม่เกี่ยว

สมัยเมื่อเรายังเด็กๆ เรามักจะเคยเห็นผู้ใหญ่ รุ่นพ่อหรือรุ่นปู่ เวลาจะรับทานอาหารมักจะให้คนจัดสำหรับคาวหวานอย่างละเล็กอย่างละน้อยวางไว้ ในที่ๆ สมควรบางแห่ง เราพวกเด็กถามว่าเอาให้ใครกิน ท่านก็ตอบว่าถวายหรือสังเวยเทวดา ทั้งๆ ที่เราเองก็มิได้เห็นตัวเทวดาหรือท่านผู้สังเวยจะเห็นหรือไม่เราก็ไม่กล้าถาม ดังนั้นเมื่อผู้ใหญ่ว่ามี เราก็ต้องคล้อยตามไปด้วยว่ามี

เมื่อค่อยเจริญวัยขึ้นเราอ่านหนังสือมาก อ่านทุกเรื่องที่อยากจะอ่านก็เลยอ่าน ไปถึงเรื่องวิญญาณ เรื่องของโอปปาติกะ เรื่องของสัมภะเวสี ตลอดจนเรื่อง กายทิพย์ตาทิพย์ต่าง ๆ เมื่อสรุปแล้วในคัมภีร์หรือหนังสือต่าง ๆ ก็พร้อมกันยืนยันว่า อันรอบกายของเรานั้นย่อมมีกายทิพย์ ถ้าใครจะเห็นบรรดาท่านเหล่านั้น ก็ต้องศึกษาและปฏิบัติจนได้ตาทิพย์จึงจะประสพพบเห็นได้ และท่านเหล่านี้จะยืนยันกับเราได้อย่างหนักแน่นว่า ในรอบกายเรานั้น มีผีสางเทวดาอยู่จริง ถ้ามีจริงดังท่านยืนยันการที่เราจะทำการบัดสีใดๆ ในที่ลับก็เห็นจะลำบากเสียแล้ว เพราะคอยคิดว่าจะไม่มีตามนุษย์หรือสัตว์เห็น กลับมีตาของผีสางเทวดาเห็น แปลว่า ท่านเหล่านั้นเห็นความริยำของเรา แต่เราไม่สามารถเห็นท่านได้คิด ๆ ดูก็ค่อนข้างจะอยุติธรรมมากทีเดียว

แต่บางทีก็ไม่แน่ ด้วยตาเปล่านี่แหละ เราก็อาจจ๊ะเอ๋กับพวกเหล่านี้เข้าจนได้ ดังที่เราผีหลอก

ครั้งหนึ่งเราเคยถกเถียงกันว่า ผีไม่มี คนที่ถูกผีหลอกหรือเจอผียืนยันว่ามี แพทย์สมัยใหม่บอกว่า คนที่เห็นภาพหลอกหลอนนั้น เป็นโรคจิตหรือโลกประสาทหลอน การโต้เถียงได้เป็นประเด็นที่แยกออกได้สองข้อ คือ

1. เห็นภาพต่าง ๆ เพราะประสาทหลอนจริง ถ้าจิตใจและร่างกายผู้นั้นไม่ปกติ

2. ผู้ที่เห็นจริง คือ ผู้ที่มิได้เป็นโรคประสาทหลอน หรือเป็นโรคทางจิตและประสาทใด ๆ และเป็นผู้มีสุภาพอนามัยแข็งแรงดีและปกติดีทุกอย่าง

ผู้เขียนเชื่อว่ามีจริง เพราะเคยเจอมาบ้างแล้ว โดยไม่ใช่เป็นขณะเป็นโรคจิตหรือ—ประสาทใด ๆ และไม่ได้เห็นคนเดียวเพราะมีผู้เห็นพร้อมกันในเวลานั้น 4—5 คน และจำได้ว่ากำลังอายุ 12 ขวบ เพื่อน ๆ ก็มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน จำได้ว่าพวกเรากำลังนั่งสับลูกจากกันอยู่เป็นเวลาหัวค่ำ ภาพนั้นยังจำติดตาเป็นภาพที่มองดูเห็นเป็นคนแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าขาวทั้งชุด คั้นแรกเมื่อมองไปพบ ตัวข้าพเจ้าเข้าใจว่าเป็นยายชี ยืนอยู่บนชานบ้านใกล้ ๆ บ้านพวกเรา จึงไม่นึกมีความหวาดกลัว แต่แล้วบางคนก็เกิดมีความคิดว่า บางทียายชีอาจเกิดอยากกินลูกจากบ้างกระมัง เพื่อนคนหนึ่งจึงลุกขึ้นเข้าไปหาข้าพเจ้าก็ลุกขึ้นเดินไปบ้าง แต่พอเข้าระยะใกล้ภาพนั้นได้หายวับไป ใครคนหนึ่งร้องออกมาว่า "ผี" แล้วต่างคนก็ต่างวิ่งกันกระเจิงไป

ตอนเช้าเพื่อนและข้าพเจ้าไปสอบถามคนที่อยู่ในบ้านข้างเคียงนั้น จึงได้ทราบ ว่าที่บ้านนั้นมีคนตายทับบ้านหลายคนแล้ว จึงเป็นอันแน่ใจว่าภาพที่เห็นนั้น ใช่แน่

/— ตามเรื่องที่ท่านผู้รู้ได้เขียน

ตามเรื่องที่ท่านผู้รู้ได้เขียนเป็นวิทยาทานบอกกล่าวไว้ว่า ผีคือบรรดาพวกสัมภะเวสีที่กำลังล่องลอยอยู่ในปรภพและกำลังจะหาทางเกิด แต่มีอำนาจในตัวเองที่สามารถเนรมิตให้เป็นกายหยาบพอที่คนจะสามารถเห็นด้วยตาเปล่าได้เหมือนกับการส่งกระแสเคลื่อนให้ได้ระดับกับสายตาของตาเนื้ออย่างเราๆ การปรากฏให้เห็นนั้น ก็เหมือนกับสันดานของคนที่ย่อมมาดีและมาแบบเกเร มาดีนั้นอาจจะมาขอส่วนแบ่งบุญจากพวกเรา ส่วนมาแบบอันธพาลนั้นถือว่าเป็นพวกเจ้ากรรมนายเวรเก่าๆมาบรรดาลให้เราประสพเคราะห์กรรม ขณะที่ชะตาเรากำลังอ่อน แต่พวกที่มาดีไม่จำเป็นต้องมาให้เห็นขณะชะตาอ่อน อาจมาได้ทั้งสองเวลา

เช่นเดียวกับคน ย่อมมีดีไม่ดีดังกล่าวแล้ว ผีก็เหมือนกันผีชนิดสูงและเป็นสุภาพผี

เราก็เรียกกันว่า เทพ ส่วนพวกที่ต่ำช้าก็ย่อมมีขนาดผีธรรมดาและผีกุ๊ย ซึ่งเราเรียกกันว่า เปรต ผีพวกนี้อดอยากปากแห้ง คนเก่าๆมักเล่าให้ฟังว่ามักจะใช้เสียงร้องขอส่วนบุญบ่อยๆ (ผู้เขียนยังไม่เคยได้ยิน)

ตามคำภีร์บอกว่า ถ้าคนที่ตายไปแล้วเกิดเป็น โอปปาติกะ ย่อมมีรูปร่างที่เห็นกันได้ในโลกทิพย์ ถ้าเป็นมนุษย์ชาติรูปร่างไม่งดงาม แต่เป็นคนจิตใจผ่องใสหรือใจเต็มไปด้วยกุศล รูปร่างจะงามเหมือนจิตใจนั้น มักจะไม่ตรงกันข้ามกับขณะยังอยู่ในกายเนื้อ คือ บางคนรูปร่างไม่งาม แตใจดีมาก แต่บางคนรูปงามแต่จิตใจชั่วร้าย ในโลกของโอปปาติกะ เขาว่าใจเป็นอย่างไรอย่างไรรูปจะเป็นอย่างนั้น

ในโลกของโอปปาติกะ มีความเข้าใจว่า ในโลกของเขาคือผู้มีชีวิตอยู่และเป็นชีวิตที่แท้จริง โลกมนุษย์นี้ต่างหากเป็นโลกของคนตาย ใครจุติจากโลกโอปปาติกะ หมายความว่าผู้นั้นได้ตายและมาใช้กรรมอยู่ในมนุษย์โลก ส่วนในเรื่องของอายุ ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าตายไปเมื่ออายุเท่าไรก็จะเป็น โอปปาติกะ ในอายุเท่านั้น แล้วเจริญวัยขึ้นจนถึงเป็นหนุ่มสาวและสดุดอยู่แค่นั้น จะไปเสวยวิบากอยู่ในโลกนี้ตามวาระแห่งกรรมหรือบุญบารมีแห่งตัวเอง เมื่อหมดวาระก็จะจุติต่อไป

เรื่องของโอปปาติกะนี้มิใช่เป็นเรื่องที่ได้กล่าวกันขึ้นเองลอย ๆ หรือแต่งขึ้นเหมือนเทพนิยาย ความจริงเรื่องนี้พระพุทธองค์ก็ได้ทรงตรัสไว้นานแล้วว่า คนเราตายไปแล้วจะต้องเกิดเป็นโอปปาติกะก่อน และเมื่อจุติจากโอปปาติกะจากขั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าก็อาจไปเกิดเป็นโอปปาติกะในขั้นสูงต่อไป หรือไม่ก็อาจเกิดมาเป็นมนุษย์อีก ซึ่งเป็นวัฏฏดังกล่าวท่านก็ได้ทราบในเรื่องวัฏฏสงสารหรือความหมุนเวียนตามกฎแห่งกรรมกันดีอยู่แล้ว ดังนั้นตามหลักข้อนี้ก็ตรงกับที่ว่าวิญญาณสามารถเกิดและสืบดำรงอยู่ได้ด้วย อำนาจในตัววิญญาณเอง ปัจจัยที่ทำให้วิญญาณสืบต่อก็เพราะอำนาจของตัณหาอุปาทานซึ่งมีอยู่ในวิญญาณนั้นเอง และหลักธรรมข้อนี้จงพิสูจน์ให้ลึกซึ้งจะเห็นได้ว่า เป็นสัจจะธรรมที่ยังไม่มีใครลบล้างได้

ผู้เฒ่าผู้แก่ได้กล่าวกันมานานแล้วว่า แต่คนเป็นไม่เห็นคนตาย คนตายนั่นแหละเห็นคนเป็น ในข้อนี้ถ้าหากว่า ผู้ตายได้ไปเกิดเป็นโอปปาติกะ ซึ่งยังไม่เป็นกายเนื้อ เป็นสิ่งแน่นอนที่ย่อมจะได้เห็นญาติโยมของตน แต่ถ้าได้เกิดเป็นกายเนื้อโดยเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรฉาน ก็ย่อมไม่สามารถจะทราบเรื่องของอดีตชาติแห่งตนได้ ยกเว้นแต่ผู้ที่เกิดเป็นคนและศึกษาทางฌาณสมาบัติ

โดยทำจิตปกติให้เป็นจิตสูงและบริสุทธิ์เท่านั้น ซึ่งได้แก่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เจ้าหรือ พระ-อริยะบุคคลทั้งหลาย

ดังได้กล่าวมาเป็นสารคดีสั้น ๆ นี้ย่อมมีเรื่องราวพิสดาร ทั้งทาง หลัก ธรรม และ ทาง โลก อีก มาก ในความเห็นเรื่องดังกล่าวซึ่งผู้เขียนไม่สามารถจะรวบรวมเขียนได้หมดในเนื้อที่จำกัดนี้ แต่ก็ขอให้ท่านผู้สนใจโปรดใช้เวลาศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำหรับตำรา ซึ่งท่านผู้รู้ได้เขียนไว้ทั้งในภาษาต่างประเทศและภาษาของเราดู เพราะเรื่องลัทธิวิญญาณศาสตร์นี้กำลังเป็นที่สนใจค้นคว้ากันอยู่ในต่างประเทศขณะนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งต่อไปอาจเป็นวิทยาการที่ก้าวหน้าเท่า ๆ กับวิทยาศาสตร์หรือยิ่งกว่าก็ได้ เพราะฝรั่งเขาลงสงสัยอะไรแล้ว จะต้องพิสูจน์ด้วยวิชาการ และพิสูจน์กันถึงแก่นแท้ที่เดียว เมื่อได้ค้นพบความจริงแล้วก็มักจะเผยแพร่ให้ชาวโลกทราบ ไม่หวงวิชา หรือแอบรู้แต่ลำพัง

ขอให้พวกเราชาวพุทธ ซึ่งเป็นเจ้าของวิทยาการนี้ขนานแท้และดั้งเดิมสืบเนื่องมาแต่โบราณกาล จงช่วยกันค้นคว้าเพื่อเทียบเคียงจากของต่างประเทศ เพื่อสำหรับเป็นพหูสูตร์ต่อไป อันจะยังประโยชน์มหาศาลแก่ตัวเองและเพื่อนมนุษย์ที่ยังหลงอยู่ในกิเลส ตัณหาทั้ง หลาย อย่าง หน้ามืดในขณะนี้ ให้เงยหน้าขึ้นดูท้องฟ้ากันเสียบ้าง.

สรวง โรจนเกษม.

พระสมเด็จฯ

กล่าวนำ

พระสมเด็จฯ หรือพระสมเด็จพระพุฒาจารย์ มักถูกขนานนามว่า "จักรพรรดิแห่ง–พระเครื่อง" สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดธนบุรี เป็นครั้งแรกเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๐๙ และถัดมาอีก ๑–๒ รุ่น ก่อนถึงมรณภาพ (พ.ศ. ๒๔๑๕) นับว่าเป็นพระพิมพ์หรือพระเครื่องรางยุครัตนโกสินทร์ หรือยุคปัจจุบันอายุเพียง ๑๐๐ ปี แต่เป็นพระเครื่องที่ได้รับความนิยมเคารพนับถือจากมหาชนมากกว่าพระเครื่ององค์ใด ๆ ทั้งยังได้ถูกยกย่องให้เป็นพระประธานทั้งในองค์ไตรภาคี และในองค์เบญจภาคีแห่งพระเครื่องด้วย อาจเป็นด้วยพระสมเด็จฯ ทรงคุณวิเศษทั้งทางมหานิยมและมหิทฤทธิ์ จนเป็นที่ประจักษ์แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่เคารพนับถือมามากต่อมาก

ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นพระราชาคณะที่มีความปรีชาสามารถทั้งในด้านพระปริยัติธรรม และด้านปฏิบัติสมถะกรรมฐานยากที่จะหาพระสมณะรูปใดเปรียบได้

สมเด็จฯ เกิดเมื่อ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๓๓๑ เวลา ๐๖.๐๐ น ตรงกับวันพฤหัสบดี-เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีวอก จ.ศ ๑๑๕๐ ณ บ้านไก่จ้น (ท่าหลวง) อำเภอท่าเรือ จังหวัด-พระนครศรีอยุทธยา ถึงมรณภาพ เมื่อ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๕ เวลา ๒๔.๐๐ น. ตรงกับวันเสาร์ เดือน ๘ (แรก) แรม ๒ ค่ำ ปีวอก จ.ศ. ๑๒๓๔ ณ หอสวดมนต์ วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดธนบุรี รวมอายุได้ ๘๕ พรรษา

สมเด็จฯ มีนามว่า โต นามฉายาว่า พรหมรํสี ได้รับการศึกษาในสำนักเจ้าคุณอรัญญิก วัดอินทรวิหาร จังหวัดพระนคร ครั้นอายุได้ ๑๒ ปี (ปีวอก พ.ศ. ๒๓๔๓) ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดสังเวชวิศยาราม (วัดบางลำภูบน) จังหวัดพระนคร อยู่ที่วัดสังเวชวิศยาราม ไม่นานนัก สามเณรโตย้ายมาอยู่วัดระฆังฯ เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมต่อ

ในขณะที่เป็นสามเณรอยู่นั้น สมเด็จฯ เป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระเจ้า-อยู่หัวรัชกาลที่ ๑ มาก จนเมื่ออายุครบบวช (ปีเถาะ พ.ศ. ๒๓๕๐) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บวชเป็นนาคหลวงในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีสมเด็จพระสังฆราช สุก วัดมหาธาตุเป็นพระอุปัชฌาย์ สมเด็จฯ เป็นผู้ที่ทรงวิทยาคุณอย่างดีเยี่ยมตลอดเวลาในขณะเป็นสมณเพศ ทั้งเป็น

ที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑,๒,๓ และ ๔ ด้วยความปรีชาสามารถของท่านจึงได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์โดยลำดับจนดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จ พระพุฒาจารย์ อเนกสถานปรีชา วิสุทธศีลจรรยาสมบัติ นิพัทธุตคุณ ศิริสุนทรพรตจาริก อรัญญิกคณิศรสมณนิกร มหาปรินายก ตรีปิฎกโกศล วิมลศีลขันธ์ เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๑๐ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวด พ.ศ. ๒๔๐๗ นับเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์องค์ที่ ๕ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จฯ ได้อยู่สมณเพศตั้งแต่สามเณรจนถึงแก่มรณภาพเป็นเวลา ๗๒ ปีเศษ

ในระหว่างสมณเพศ สมเด็จฯ ได้สร้างถาวรวัตถุ พระพุทธรูปและพระเครื่องไว้จำนวนมากดังปรากฏอยู่ทุกวันนี้

มูลเหตุที่สร้าง

เหตุที่สมเด็จ ฯ จะสร้างพิมพ์สมเด็จ ฯ นี้ก็เพราะ สมเด็จ ฯ ปรารภว่าพระมหาเถระในอดีตมักสร้างพระพิมพ์บรรจุ ไว้ในพุทธปูชนียสถานต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบต่ออายุพุทธศาสนาให้ถาวรสืบไป ท่านจึงปรารถนาจะทำตามคตินั้นบ้าง จึงได้จัดทำพระพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

พ.ศ. และสถานที่สร้าง

สมเด็จ ฯ ได้สร้างพระสมเด็จ ฯ ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๐๙ คือ ภายหลังได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น สมเด็จพระพุฒาจารย์ ได้ ๒ ปี ณ วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดธนบุรี เป็นจำนวน ๘๔,๐๐๐ องค์ เพื่อให้เท่าจำนวนพระธรรมขันธ์

ครั้งที่สอง สมเด็จ ฯ ตั้งใจสร้างอีก ๘๔,๐๐๐ องค์ เป็นพระสมเด็จ ฯ ชนิด ๗ ชั้น ด้วยความประสงค์จะนำไปบรรจุไว้ที่พระเจดีย์วัดไชโย จังหวัดอ่างทอง แต่สร้างยังไม่ทันครบจำนวน ท่านรู้สึกว่าจะถึงมรณภาพเสียก่อน จึงให้นายเทด (หลานของท่าน) บ้านถนนดินสอหลังตลาดบ้านขมิ้น จังหวัดธนบุรี มาพบท่านและสั่งว่าให้เอาพระคะแนนร้อยและพระคะแนนพันที่สร้างครั้งแรกมาเพิ่มเข้ากับพระที่สร้างครั้งหลังนี้ให้ครบจำนวน ๘๔,๐๐๐ องค์ แล้วให้นำไปบรรจุไว้ที่พระเจดีย์วัดไชโย จังหวัดอ่างทองด้วย ท่านสั่งได้ไม่นานก็ถึงมรณภาพด้วยเหตุนี้พระสมเด็จ ฯ ที่กรุวัดไชโยจึงเป็นพระสมเด็จ ฯ ชนิด ๗ ชั้น โดยมาก

สำหรับพระสมเด็จฯที่อยู่ในกรุวัดใหม่ อมตรส (วัดใหม่บางขุนพรหม) นั้น เสมียนตราเจิม บิดาพระอักษรสมบัติ บ้านตำบลบางขุนพรหม (บางคนว่าเนื่องมาแต่เสมียนตราด้วง) ได้สร้างพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นองค์หนึ่งที่วัดนี้ สำหรับเป็นที่บรรจุอัฐิธาตุของสกุลวงศ์ และประสงค์

จะสร้างพระพิมพ์เป็นจำนวนมากบรรจุไว้ในพระเจดีย์นั้นด้วยจึงไปขอผงทำพระจากสมเด็จ ฯ และนัยว่าได้ผงมาหนึ่งบาตร จึงเอาผงนั้นเคล้ากับปูนขาวและน้ำมันใส่ครกโขลกต่อหน้าสมเด็จ ฯ ซึ่งนิมนต์ไปฉันเพลในวันนั้น ที่วัดอินทรวิหาร เมื่อเสร็จพิธีแล้วเอาพระที่ทำทั้งหมดไปบรรจุไว้ในพระเจดีย์ใหญ่ที่สร้างขึ้นนั้น จึงเรียกว่า **พระสมเด็จ ฯ กรุวัดใหม่อมตรส** หรือ **พระสมเด็จวัดใหม่บางขุนพรหม** เข้าใจว่าสร้างราว พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๑๓

การสร้าง

เดิมที่สมเด็จ ฯ ดำริจะให้ช่างทางบ้านช่างหล่อทำแม่พิมพ์ให้ครั้นผู้ที่เคารพนับถือ และสานุศิษย์ที่สามารถทำแม่พิมพ์ได้ทราบเข้า จึงช่วยกันทำถวาย และเป็นต้นเหตุ ให้พระ สมเด็จ ฯ มีหลายแบบหลายพิมพ์ ดังปรากฏอยู่ทุกวันนี้

การสร้างพระสมเด็จฯครั้งแรกนั้น กล่าวกันว่าสมเด็จฯฉันกล้วยแล้วเก็บเปลือกไว เอาดินสอเหลืองก้อนใหญ่ที่ท่านมีอยู่ก้อนหนึ่งมาเลื่อยให้เป็นผงชิ้นเล็ก ๆ ผสมกับเปลือกกล้วยแล้วเจือด้วยน้ำผึ้งบ้าง น้ำอ้อยเคี่ยวบ้าง ตำจนละเอียดเข้ากันดีแล้วให้นายน้อย (ผู้เป็นง่อยที่อยู่กับท่าน) กับเจ้าคุณธรรมถาวร (ขณะนั้นเป็นพระสมุห์ฐานุกรมของสมเด็จ ฯ) ช่วยกันพิมพ์พระด้วยพิมพ์อย่างเล็ก เป็นรูปหลังเบี้ย ฐาน ๓ ชั้น เสร็จแล้วเก็บเข้าไว้ในกุฏิชั้นในและทำโดยวิธีนั้นต่อไปอีกจนได้จำนวนพอสมควรแล้ว สมเด็จ ฯ เริ่มทำพิธีปลุกเศก วันละ ๓ ครั้ง คือ เช้า กลางวัน เย็น เป็นนิจมิได้ขาดแล้วนำออกแจกจ่ายแก่ผู้ต้องการทุกคน ต่อมาก็ทำโดยวิธีนั้นอีก แต่ก็มีแปลกออกไปคือ เมื่อผสมผงได้ที่ดีแล้วคลึงให้เป็นท่อน ใหญ่ยาวแล้วตัดเป็นท่อนสั้น ๆ เล็ก ๆ . ผ่ากลางเอากดลงในพิมพ์ซึ่งทำได้เร็วขึ้น เมื่อแกะออกจากพิมพ์แล้วเอามีดเจียนหัวท้ายกับข้าง ๆ ให้เรียบร้อยแล้วรวมไว้ทำการปลุกเศกเช่นเดิม เล่ากันว่าสมเด็จ ฯ ได้นำไปแจกชาววังเมื่อเวลาไปบิณฑบาตรเสมอ พอทำพระสมเด็จ ฯ ได้ประมาณ ๑๐๐ องค์ ดินสอเหลืองหมดแทง ท่านจึงใช้ดินสอขาวที่ทำเป็นแทงแล้วลงอักขระลบเอาผงเก็บไว้จนมากพอความต้องการ ท่านจึงให้แกะและกะเทาะปูนขาวที่ล่อน ๆ ตามกำแพงอุโบสถบ้าง ใบสีมาบ้าง ซึ่งมีตะไคร่น้ำจับติดอยู่มากบ้างน้อยบ้างเป็นจำนวนมาก แล้วเอามาตำผสมกับดินสอขาวที่ท่านทำไว้แล้ว จึงพิมพ์ คราวนี้พิมพ์เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าในองค์พระเป็นพิมพ์ทรงปรกโพธิ์ ทรงเจดีย์และทรงอื่น ๆ อีกมาก เนื่องจากใช้ผงต่าง ๆ มาสร้าง จึงทำให้เห็นว่าพระสมเด็จบางองค์เนื้อเหลือง (เพราะใช้ดินสอ

เหลืองผสม) บางองค์เนื้อขาวเจือเขียวเล็กน้อย เมื่อหักออกจะเห็นผงดำ ๆ ติดอยู่ประปราย (เพราะใช้ปูนกำแพงอุปโบสถที่มีตะไคร่น้ำจับผสมกับดินสอขาว) นอกจากเปลือกกล้วย ผสมดินสอ และปูนกะเทาะตามกำแพงอุโบสถ ใบสีมาที่กล่าวแล้ว ยังใช้เกษรดอกไม้ ขานหมาก ใบลานเผา อาหารสำรวมเป็นเนื้อผงสร้างพระสมเด็จ ฯ อีกด้วย

เนื้อผงที่สำคัญในการสร้างพระสมเด็จ ฯ นี้ ได้แก่เนื้อผงที่เรียกว่าผง **วิเศษ ๕ ประการ** คือ :—

๑. ผงอิธะเจ ซึ่งให้คุณวิเศษทางเมตตามหานิยมอย่างสูงบันดาลให้เกิดความเป็นสง่าราศรีและลาภผลเงินทอง

๒. **ผงปถมัง** ให้คุณวิเศษทางคงกระพัน จังงัง ล่องหน ป้องกันและกำจัดภูติผี–ปีศาจ และการกระทำทางไสยศาสตร์ได้ ทั้งมีเมตตามหานิยมอยู่ด้วย

๓. ผงมหาราช ให้คุณวิเศษทางเมตตามหานิยม อยู่ยงคงกระพัน จังงัง กำบังและอำนาจตะบะเดชะ

๔. ผงพุทธคุณ ให้คุณวิเศษทางเมตตามหานิยม อย่างสูงบันดาลให้มีความเป็นศรีสง่า มีลาภผลเงินทอง และแคล้วคลาด

๕. ผงตรีนิสิงเห ให้คุณวิเศษทางเมตตามหานิยม แคล้วคลาด คงกระพันชาตรี ป้องกันและถอนอำนาจทางไสยศาสตร์ ใช้ทำน้ำมนต์สะเดาะเคราะห์ได้

ผงวิเศษทั้ง ๕ ประการที่กล่าวนี้ ได้จากผงดินสอที่สมเด็จ ฯ ทำขึ้น ฉะนั้นการที่พระสมเด็จ ฯ มีคุณวิเศษอย่างสูงก็เนื่องจากผงวิเศษทั้ง ๕ ซึ่งใช้เป็นตัวประกอบอันสำคัญในการสร้าง

เมื่อสมเด็จ ฯ สร้างพระพิมพ์สมเด็จ ฯ ได้ ๑๐๐ องค์ ท่านให้ทำพระชนิดหลังเบี้ยขนาดเท่าปลายนิ้วก้อยองค์หนึ่ง เรียกว่า **พระคะแนนร้อย** เมื่อทำได้ ๑,๐๐๐ องค์ ให้ทำพระขนาดกว้างราว ๔.๒ ซ.ม. ยาว ๖.๑ ซ.ม. องค์หนึ่ง เรียกว่า **พระคะแนนพัน**

ครั้นสมเด็จ ฯ สร้างทรงสมเด็จฯดังกล่าวเสร็จแล้ว ท่านให้ใส่บาตร กระบุง และสัดไปตั้งไว้ในหอสวดมนต์ตรงหน้าพระพุทธรูป แล้วโยงสายสิญจน์จากพระพุทธรูปไปวงรอบพระที่สร้างขึ้นนั้น แล้วบอกกับพระสงฆ์ที่มาประชุมเจริญพระพุทธมนต์ในพรรษาว่า ขอให้ปลุกเศกพระของท่านด้วย เพื่อแสดงให้พระภิกษุรูปอื่น ๆ เห็นว่าพระของท่านได้ทำการปลุกเศกแล้ว จึง

ให้นำไปบรรจุไว้ในพระเจดีย์ต่าง ๆ คือ ที่

วัดระฆังโฆสิตาราม

วัดชีปะขาว (วัดศรีสุดาราม)

วัดไชโย

วัดตะไกร (แขวงกรุงเก่า)

พิมพ์ทรง

พระสมเด็จฯ นั้นเข้าใจกันว่ามีถึง ๗๓ แบบ สวนพิมพ์ทรงที่พบบ่อยและเป็นพิมพ์แบบมาตรฐาน หรือพิมพ์ทรงนิยมมีชนิดและลักษณะดังต่อไปนี้ :—

๑, พิมพ์ทรงใหญ่ หรือ พิมพ์ทรงประธาน

ก. สัณฐานขององค์พระมีขนาดเขื่องกว่าพิมพ์ทรงอื่น ๆ

ข. สัดส่วนและการวางท่าทีขององค์พระขึงขังงามสง่า ดุจพระประธานในอุโบสถ

ค. ช่วงฐานทั้ง ๓ ชั้น มีช่องว่างลดหลั่นเป็นชั้น ๆ แต่ไม่ได้ลักษณะของทรงเจดีย์ ฐานชั้นกลางไม่ลึก และชัดเหมือนพิมพ์ทรงเจดีย์ หัวฐานชั้นกลางทั้งสองข้างเป็นลักษณะคล้ายโตกขาสิงห์ หรือเท้าสิงห์ คือขมวดลงมาจดฐานล่างทั้งสองข้าง

ง. ที่ข้อพระกรซ้าย (ของพระ) จะมีเส้น "ชายจีวร" เล็ก ๆ ลากลงไปจดพระ—ชงค์ซ้าย (ของพระ) แต่บางองค์อาจสึกหรือรบเลือนไปบ้าง

จ. พระชานุ (เข่า) ด้านซ้าย (ของพระ) เป็นปมใหญ่กว่าเบื้องขวา

ฉ. พระอังษา (ไหล่) เบื้องซ้าย (ของพระ) ส่วนมากมักจะทรุดต่ำกว่าเบื้องขวาแต่บางองค์เกือบเสมอกันก็มี

ช. พระหัตถ์ที่ซ้อนกันในลักษณะสมาธินูนชัดเจน และจะสดุดตาสำหรับองค์ที่บริบูรณ์ชัดเจน

๒. พิมพ์ทรงเจดีย์

ก. องค์พระไม่ผึ่งผายเหมือนพิมพ์ทรงพระประธาน หรือพิมพ์ทรงใหญ่ แต่งามไปคนละแบบ

ข. ลำพระพาหาท่อนบน (แขนท่อนบน) มีลักษณะเบียดลำพระองค์

ค. พระเพลามักจะแคบ ไม่เหยียดกว้างผึ่งผายเหมือนพิมพ์ทรงใหญ่

ง. ขนาดขององค์พระส่วนมากย่อมกว่าพิมพ์ทรงใหญ่กรอบสี่เหลี่ยมเล็กลงมาตามส่วน

จ. ถ้าลากเส้นตรง จากยอดพระเกศ ลงมาถึงหัวฐานชั้นล่างทั้งสองข้าง จะเห็นว่า จะเห็นว่าทรวดทรงขององค์พระและฐานบรรจุอยู่ภายในกรอบสามเหลี่ยม หน้าจั่ว บางองค์อาจมีบางส่วนยื่นล้ำออกมาบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อย

ฉ. ความงามของพิมพ์ทรงเจดีย์อยู่ที่ความชัดเจนในด้านส่วนโค้งนูนและราย ละเอียด เช่น:

๑. องค์พระมีลักษณะนูนขึ้นมาสูง

๒. ฐานทั้ง ๓ ชั้น มีความลึกและชัดเจนยิ่งกว่าพิมพ์ทรงใหญ่ ฐานชั้นกลาง มีส่วนนูนลึก มีลักษณะปาด "คมขวาน" หัวของ "เท้าสิงห์" ทั้งสองด้าน เป็นปมและลาดมนสละสลวยงดงามมาก

๓. องค์ที่บริบูรณ์จะเห็นพระเมาฬี พระสังฆาฏิ และพระบาททั้งสอง

๔. การตัดกรอบด้านขอบทางข้างทั้งสองมักสอบเอนเข้ามากกว่าพิมพ์ทรงใหญ่ และเห็นได้ชัดเจน

๓. พิมพ์ทรงฐานแซม

ก. องค์พระมีลักษณะโปร่งชลูด แบบบาง

ข. กรอบพระพักตร์เรียวลงทางเบื้องพระหนุ (คาง) จึงมีลักษณะเสี้ยม

ค. พระสังฆาฏิชัดกว่าพิมพ์ทรงอื่น ๆ

ง. การงอพระกัปปุระ (ข้อศอก) แสดงแง่มุมเล็กน้อยไม่โค้งมนเหมือนพิมพ์ทรงอื่นๆ

ฉ. ในระหว่างช่องล่างของพระเพลา กับฐานชั้นที่ ๑ มี เส้นขีดแซม ๑ เส้น ซึ่งโดยมากมักจะมีความคมและชัดเจน

ข. ระหว่างฐานชั้นที่ ๑ กับฐานชั้นที่ ๒ มีเส้นขีดแซมอีก ๑ เส้น ซึ่งโดยมาก มักลางเลือนไม่ชัดเจน

ซ. กว้างด้านหน้าของพระเพลา (หน้าตัก) มีลักษณะคอดกลางด้วย ดังที่เรียกว่า หน้าตักคอด

ฌ. องค์ที่ชัดเจนจะเห็นพระบาททั้งสองพาดไขว้กัน ดังที่เรียกว่า พระบาทไขว้ ทำให้ทราบว่าพระพิมพ์ทรงนี้เป็นปางนั่งขัดสมาธิเพชร มิใช่สมาธิราบดังเช่นพิมพ์ทรงอื่น ๆ

ญ. การตัดกรอบมักปรากฏด้านข้างทั้งสองขนาดกัน หรือมิฉะนั้นก็มักจะบานทาง-เบื้องบนเล็กน้อย

๔. พิมพ์ทรงปรกโพธิ์

ลักษณะคล้ายคลึงกับพิมพ์ทรงฐานแซมมาก มีที่ต่างกันคือ :

ก. รอบ ๆ พระเศียรมีลวดลาย เป็นรูปใบโพธิ์อยู่ทั่ว ๆ ไป มีประมาณ ๒๐ ใบ

ข. กรอบพระพักตร์ไม่เสี้ยมมาก เหมือนพิมพ์ทรงฐานแซม แต่บางพิมพ์ก็ไม่ต่างกัน

ค. พระกรรณ ทั้งสองชัด และปรกลงมา เหมือนพิมพ์ทรงฐานคู่

ง. พระนาภีผายใหญ่

จ. องค์พระล่ำสันกว่าพิมพ์ทรงฐานแซมเล็กน้อย

ฉ. มักถูกลงรักน้ำเกลี้ยง (รักเก่า) หรือขาดและปิดทองด้านหลังมีลอยติดแผ่นกระดาน หรือมีแผ่นกระดาษติด

๕. พิมพ์ทรงเกศบัวตูม

มีลักษณะกึ่งกลางระหว่างพิมพ์ทรงเจดีย์ (บางแบบ) กับพิมพ์ทรงสังฆาฏิ ลักษณะที่ควรสังเกต มี :

ก. พระเกศลักษณะเป็นต่อมสั้น โคนใหญ่ ลักษณะเป็นพระเมาฬี

ข. สัดส่วนขององค์พระอยู่ในขนาดทรงพิมพ์สังฆาฏิ คือ ไม่โปร่งชลูดเหมือนพิมพ์ทรงเจดีย์

ค. พระพาหาทั้งสองไม่เบียดชิดลำพระองค์เหมือนพิมพ์ทรงเจดีย์

ง. การทอดพระพาหามีอาการงอพระกัปปุระ เหมือนพิมพ์ทรงสังฆาฏิ (บางแบบ) แต่โดยทั่วไปการทอดพระพาหาของพิมพ์ทรงสังฆาฏิมักลาดมนและบิดเอี้ยว ไม่ค่อยได้ส่วน ลักษณะการทอดพระพาหา และการงอพระกัปปุระคล้ายกับกับพิมพ์ทรงฐานแซม แต่ช่วงพระพาหาสั้นกว่า ลำพระพาหาล่ำสันกว่าพิมพ์ทรงฐานแซม

จ. พระกรรณมีลักษณะเป็น "หูบายศรี" แต่มักจะลางเลือน

ฉ. ช่วงพระอังสา และพระอุระ แบะกว้างสง่า ต่างกว่าพิมพ์ทรงเจดีย์

ช. พระอุระไม่ปรากฏเส้นพระสังฆาฏิ เป็นล่องลึกเหมือนพิมพ์ทรงสังฆาฏิ แต่เป็นริ้วพระสังฆาฏิหนาพาดจากพระอังสาซ้าย (ของพระ) ไปทางขวา

ซ. ช่วงจังหวะของฐานทำนองเดียวกับพิมพ์ทรงสังฆาฏิซึ่งไม่ได้ส่วนชลูดเหมือนพิมพ์ทรงเจดีย์ แต่ฐานทุกชั้นมีความหนากว่าฐานพิมพ์ทรงสังฆาฏิ ฐานชั้นกลามีลักษณะลาดคมขวาน และแสดงหัวของ "เท้าสิงห์" ซึ่งต่างกว่าพิมพ์ทรงสังฆาฏิ

๖. พิมพ์ทรงเกศบัวเรียว

มีลักษณะทำนองเดียวกับพิมพ์ทรงเกศบัวตูม ทุก ประ การเว้น แต่ พระ เกศ มี ยอด เรียวแหลมไม่สั้นเหมือนพิมพ์ทรงเกศบัวตูม

๗. พิมพ์ทรงเส้นด้าย

ลักษณะโดยทั่วไปของพิมพ์ทรงนี้ คือ :

ก. เส้นต่าง ๆ ที่แสดงรูปร่างทั้งหมดเป็นเล็กตื้น

ข. พระเศียรเล็ก

ค. พระเกศยาวเรียว

ง. พระอุระและลำพระองค์ตื้น

จ. พระพาหาทั้งสองเป็นวงเส้นเล็ก ๆ

ฉ. พระเพลาเป็นเส้นเล็ก ๆ คมลึก

ช. ฐานชั้นบนและกลางเป็นเส้นเรียวเล็กและคม ส่วนฐานชั้นล่างมีเส้นทิวขนาน คม

ซ. ซุ้มเป็นเส้นเรียวเล็กเช่นเดียวกัน

๘. พิมพ์ทรงฐานคู่

มีลักษณะคล้ายคลึงระหว่างพิมพ์ทรงฐานและพิมพ์ทรงสังฆาฏิ คือ :

ก. พระพักตร์เรียวเสี้ยม

ข. พระเกศยาวเรียว

ค. พระกรรณยาวจดพระอังสา

ง. พระอุระและลำพระองค์แคบเล็ก และมีร่องแสดงเป็นเส้นพระสังฆาฏิ

จ. พระพาหาเป็นเส้นเล็ก และมีลักษณะการทอดพระพาหาเช่นเดียวกับพิมพ์ทรงสังฆาฏิโดยทั่วไป คือ การทอดพระกัปปุระไม่ได้สัดส่วน มักแบ้วหรือแฟบทายด้านใดด้านหนึ่ง

ฉ. ฐานทุกชั้นเป็นเส้นคู่ คือฐานชั้นบนเป็นเส้นสองช่วงห่าง กันและหัวฐานทั้งสองด้านโค้งเข้าหากัน แต่ตอนหัวสุดมักลางเลือนไม่จดกัน ฐานชั้นกลางเป็นทำนองเดียวกันแต่ช่วงหางของเส้นคู่นั้นไม่มากนัก หัวฐานโค้งจดกันทั้งสองด้าน ฐานชั้นล่างมีลักษณะเหมือนชั้นกลาง

ช. ซุ้มมีลักษณะเป็นเส้นเรียวเล็กและไม่เป็นกลมกลึ่งเรียบร้อยนัก

๙. พิมพ์ทรงสังฆาฏิ

ก. มีขนาดย่อม

ข. พระกรรณมีลักษณะหูบายศรี

ค. พระอุระและลำพระองค์เล็กแฟบ มีเส้น ๒ เส้นขนานกันแสดงคร่าว ๆ ว่าเป็นลำพระองค์ และสังฆาฏิส่วนกลางลึกเป็นร่อง

ง. พระพาหาขนานกัน การงอพระกัปปุระเช่นเดียวกับพิมพ์ทรงฐานแซม แต่ส่วนมากมีลักษณะโค้งและแฟบหรือเบี้ยว คล้ายกับพิมพ์ทรงเส้นด้าย

จ. ฐานเป็นขีดยาว ๆ ทั้ง ๓ ชั้น การแสดงหัวเท้าสิงห์ของฐานกลางมีน้อย ฐานล่างมักมีเส้นคิวขนานคู่ชัด

ฉ. ซุ้มเป็นเส้นบาง ๆ มักคดหรือแบ้วไม่สู้เรียบร้อยนัก

๑๐. พิมพ์ทรงเศียรบาตร–อกครุฑ

ก. พระเศียรบ้อมและเขื่องเล็กน้อย

ข. พระเกศโคนใหญ่ และยาวเรียวขึ้นบน

ค. พระอุระนูน

ง. พระนาภีคอดเล็กน้อย

จ. วงพระพาหาสอบลง

ฉ. ฐานทั้งสองชั้นเป็นท่อนทึบไม่แสดงเท้าสิงห์ชั้นกลางเลย

ช. ซุ้มไม่มีฐาน มีเพียงเส้นกรอบโค้งครอบองค์พระและฐานทั้ง ๓ ชั้นไว้เฉย ๆ ซึ่งต่างกับพิมพ์ทรงอื่น ๆ

ทั้ง ๑๐ พิมพ์ทรงกล่าวแล้ว เป็นแบบที่พบเห็นบ่อย ส่วนแบบอื่นยังมีอีกมากมาย แต่รายละเอียดแต่ละแบบยังไม่ทราบได้แน่ชัดนัก เช่นพระคะแนนร้อย พระคะแนนพัน เป็นต้น อย่างไรก็ดีเป็นพระนั่งสมาธิมีฐาน ๓,๕,๖,๗,๙ ชั้น และมีซุ้มโค้งครึ่งวงรูปไข่รอบองค์พระ เป็นพระพิมพ์มีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดกว้าง ๒ ซ.ม. เศษ ยาว ๓ ซ.ม. เศษ

ผิว

ก. พระสมเด็จฯวัดระฆังฯ ขรุขระเป็นแอ่งเล็ก ๆ เป็นรูพรุนปรายเข็ม เม็ดตุ่มร้าวระแหง เป็นคลื่น มีลายงาและลายสังคะโลก ลายงานั้นเกิดจากการลงรักน้ำเกลี้ยงเป็นลายที่แตกระแหงเล็ก ๆ และตามเส้นลายนั้นจะมีเนื้อรักสีเลือดหมูอ่อนๆ หรือสีดำหม่น ๆ ฝังอยู่ ส่วนลายสังคะโลกเป็นลายละเอียดกว่าลายงา เกิดขึ้นในเนื้อพระเป็นแห่ง ๆ เพียงบาง ๆ เท่านั้น พบในพระเนื้อแกร่งที่มิได้ลงรัก

ข. พระสมเด็จฯวัดใหม่บางขุนพรหม มีคาบปูนสีขาวจับอยู่โดยตลอด มีคราบกรุสีน้ำตาลจับอยู่เป็นก้อนกลุ่มเป็นหย่อม ๆ มากบ้างน้อยบ้าง บางองค์ผิวฟูเป็นเกล็ดละเอียด สีเทาหรือสีเหลืองอ่อน ๆ

วรรณะ

ก. พระสมเด็จ ฯ วัดระฆังฯ มีทั้งขาวและสีหม่น สำหรับสีขาวนั้นเป็นเพราะไม่ได้ลงรักและไม่ค่อยได้ใช้ มีเนื้อแกร่งกว่าสีหม่น ส่วนสีหม่นมีหลายลักษณะด้วยกันส่วนมากเป็นพระเนื้อนุ่ม เกิดจากเนื้อพระดูดซึมสิ่งต่าง ๆ ไว้จนเป็นสีผิว หรือจากการลงรักน้ำเกลี้ยงไว้ ถ้ารักล่วงหลุดออกไป เนื้อพระจะมีวรรณะเหลืองหม่นนวล ๆ งดงาม

ข. พระสมเด็จ ฯ วัดใหม่บางขุนพรหม โดยมากขาวสีปูนหรือเหลืองหม่นเพราะขี้กรุจับ ผิวที่ฟูอาจมีวรรณะอื่นได้ เช่นเทาอ่อนคล้ายสีขี้เถ้าปนเขียวอ่อน ๆ หรือเหลืองนวลอ่อนเพราะเนื้อพระดูดสีสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ขณะอยู่ในกรุ

เนื้อ

ก. พระสมเด็จฯ วัดระฆังฯ มี ๒ ชนิด คือ ชนิดเนื้อนุ่มและเนื้อแกร่ง สำหรับเนื้อนุ่นนั้นเมื่อดูด้วยตาเปล่าผาด ๆ ดูนุ่มนวลงามดีมักเป็นสีนวล ๆ หรือหม่น ๆ มักเป็นพระที่เคยถูก

ใช้มาแล้ว หรือองค์ที่มีส่วนผสมของปูนขาวน้อย และ มีส่วนผสมของเปลือกกล้วยและผงอื่นมาก เนื้อชนิดนี้แม้จะลงรักน้ำเกลี้ยงก็ไม่แตกลายงา แต่จะมีริ้วระแหงเล็ก ๆ นิดหน่อย ส่วนชนิดเนื้อแกร่งคือเนื้อที่มีสีขาว มักผสมปูนขาวมาก และมีเม็ดโรยพิมพ์จับอยู่ตามผิว ๆ และซอก ๆ ด้านหน้าเป็นผงขาวบริสุทธิ์ แต่เนื้อใต้ผิวมักเป็นสีนวล ๆ เนื้อชนิดนี้ถ้าถูกลงรักน้ำเกลี้ยงมาแต่เดิมจะแตกลายงางดงาม

ข. พระสมเด็จฯ วัดใหม่บางขุนพรหม แบ่งได้ ๒ ชนิดคือ เนื้อฟูและเนื้อแกร่ง สำหรับชนิดเนื้อฟู เกิดจากผิวส่วนหน้าของเนื้อมีลักษณะฟูเป็นเกล็ดละเอียดทำให้ดูนิ่มนวล ไม่มีลักษณะคราบปูนเหมือนชนิดเนื้อแกร่ง ปรากฏคราบกรุเพียงเล็กน้อย ส่วนชนิดเนื้อแกร่งนั้นมีลักษณะเนื้อแข็งแกร่ง ผิวมีคราบปูนสีขาว ถ้าใช้มากผิวจะยิ่งเรียบ มีวรรณะที่ขาวใสสอาคราวกระเบื้องเคลือบ ด้านหลังมักเป็นรูพรุนปรายเข็มทั่ว ๆ ไป

ความแกร่ง

พระสมเด็จฯ วัดใหม่บางขุนพรหม มีความแกร่งมากกว่าของวัดระฆังฯ วิธีทดสอบความแกร่งที่ง่ายที่สุดคือ ให้ขยับพระกับของแข็ง เช่นหินอ่อน แผนกระจกหนาหรือแผนกระดาน จะได้ยินเสียง "กริ๊กๆ" เป็นเสียงแน่น กระแสเสียงสูงและกังวาลราวกับเสียงกระเบื้องกังใสกระทบ การขยักพระให้ขยับถี่ ๆ ไม่ใช่เคาะ การเต้นของพระจะพริ้ว เนื่องจากความแข็งแกร่งและความแน่นของ เนื้อพระสมเด็จฯ ที่ผู้อื่นทำขึ้นมักมีความแข็งแกร่งน้อยกว่าและไม่ค่อยเต้น

"เราเกิดมาเพื่อตาย!"

โดย ถกล เรืองศุข

พี่จเร เลื่อนฉวี เร่งต้นฉบับจากข้าพเจ้าทุกวัน และข้าพเจ้าได้ผัดเป็นบ้าอยู่ได้ทุกวัน จนกระทั่งบอกว่าจะทำการฌาปนกิจศพพี่จิ้มลิ้มของข้าพเจ้า ในเดือนเมษายนนี้แน่ ข้าพเจ้าจึงรีบลงมือเขียน และจะเขียนเรื่องอะไรมันจะไปเหมาะกว่าเรื่องของความตาย ในเมื่อเราท่านทุกคนที่มาอยู่ในที่นี้กำลังมาในงานพิธีฌาปนกิจศพ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความตาย ซึ่งท่านและข้าพเจ้าจะต้องเดินทางไปถึงอานาจักรนี้สักวันหนึ่ง ไม่ช้าก็เร็ว

ขณะนี้ไม่ว่าฝรั่งหรือชาติไหนต่างก็พากันถกเถียงกันในเรื่องที่ว่า วิญญาณมีหรือไม่มี แต่เราบรรดาชาวไทยทั้งหลายโดยทั่วไปทั้งหมดต่างพากันเชื่อแล้วว่า วิญญาณมีแน่ ยกเว้นแต่พวกที่คลั่งจัดทางวัตถุนิยม หรือพวกคอมมิวนิสต์ ที่ไม่สนใจว่าตายไปแล้วจะขึ้นสวรรค์หรือลงนรกประการใด เพราะพวกนี้ถือคติว่าตายแล้วสูญ ซึ่งคตินี้ไม่ใช่มีอยู่หรือเพิ่งมี หากมีมานานแล้วในลัทธิของพวกเดียรถีย์ ในสมัยพระพุทธกาลบางลัทธิ

วิทยาการที่เกี่ยวกับเรื่องจิต และวิญญาณนี้ฝรั่งเรียกว่า พาราไซโคโลยี่ หรือคำไทยจะใช้ให้โก้หน่อย ก็เรียกได้ว่า ปรจิตวิทยา อันเป็นวิทยาการระหว่างจิตวิทยาและวิญญาณวิทยา หรือวิญญาณศาสตร์ อันถือว่าเป็นศาสตร์ที่ลี้ลับ แต่ว่าสูงส่งกว่าทางวิทยาศาสตร์ ดังที่เรียกกันอย่างสมัยใหม่ว่า เป็นมิติที่ 4 หรือ 5 อะไรทำนองนั้น

คนที่เราเข้าใจแน่ว่าได้ตายไปแล้ว แก่กลับฟื้นขึ้นมาขอน้ำกินและเล่าเรื่องที่ตนได้พบเห็นเมื่อเข้าใจว่าตนเองได้ตายไปให้คนอื่นฟัง ทางแพทย์สมัยใหม่และทางสรีระศาสตร์วิทยา-หาเชื่อว่าเป็นการตายไม่ หากถือว่า คนนั้นเป็นแต่เพียงสลบไป แพทย์แผนปัจจุบันตีความหมายของคำว่าตายแล้ว ย่อมไม่มีโอกาสฟื้นได้หมายถึงเป็นเพียงสลบไป ดังนั้นการเล่าเรื่องหลังจากสลบตามมติของแพทย์ คือ การเล่าความฝันให้ฟัง แต่มันก็น่าคิดอยู่บ้างว่าคนที่เราเข้าใจว่าตายแล้วฟื้นขึ้นมาเล่าประสพการณ์ของเขาให้คนฟังได้นั้น ทำไมจึงได้ละม้ายคล้ายคลึงกันแทบทั้งสิ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เราควรจะค้นคว้าความจริงและเหตุผลในข้อนี้ให้ลึกซึ้งกันยิ่งขึ้นต่อไป

ต่อไปนี้เป็นทัศนเกี่ยวกับวิญญาณ ในความเข้าใจของบุคคลต่างประเภทด้วยกัน ซึ่งเป็นปราชญ์ เป็นนักคิด และนักเขียนที่มีชื่อ ซึ่งมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของวิญญาณและความตาย

วิญญาณเวียนว่ายอยู่ในจักรวาล และเป็นไปตามกฎแห่งนิรันดร เมื่อเราเกิดถือว่า

วิญญาณได้เผยอตัวขึ้น ร่างใหม่หลังจากได้เผยอตัวขึ้นดังได้กล่าวแล้ว การปฏิสนธิเช่นเดียวกับเราเปลื้องเสื้อผ้าตัวที่ขาดวิ่น และสรวมเสื้อตัวใหม่ แล้วลุกขึ้นกระโดดโลดเต้น หรือเวียนว่ายสับสนไปตามกฎแห่งกรรม

คตินี้เป็นของท่านโพธากอรัส ปราชญ์แห่งกรีกโบราณ

ส่วนท่านอีเมอร์สัน กล่าวว่า

การเกิดเป็นเสมือนเราได้ตื่นขึ้นจากนิทราอันยาวนาน และได้หลงลืมที่นอนครั้งสุดท้ายของเรา เพราะอวิชาและอดีตกรรม และเมื่อตื่นแล้ว เสมือนว่าได้พบตัวเองอยู่บนบันไดชั้นหนึ่ง จึงเมื่อได้มองลงไปเบื้องล่างจะรู้สึกว่า ตนเองได้ไต่ขึ้นมาหลายขั้นแล้ว แต่พอเราชะแง้ขึ้นไปเบื้องบนก็ยังเห็นว่า มีชั้นบันไดนั้นสูงลิบลิ่ว ที่จำเป็นจะต้องไต่ขึ้นไปอีกจนสุดสายตา"

ท่านพลาโต้ มีความเห็นว่า เพราะจะทดลองให้เกิดผลใดๆ มิได้"

เซอร์เอ็ดเวร์ด ไทยเลอร์ อธิบายว่า "วิญญาณ เป็นภาพจำลองของมนุษย์ที่แบบบาง, มีธรรมชาติเหมือนไอน้ำหรือเงา, เป็นส่วนของชีวิต, ความคิด, วิญญาณย่อมคงอยู่แม้ร่างของคนนั้นจะได้ตายไปแล้ว"

/–แมรี่ คอลเรอลี่

แมรี่ คอลเรอลี่ มีความเห็นว่า" ในตัวมนุษย์ทุกคน มีดวงวิญญาณ อันอมตะที่น่าสพึงกลัว ซึ่งเป็นของที่แท้จริงซึ่งแลไม่เห็น แต่มันดำรงคงอยู่ และคอยร่ำร้องคัดค้านความหลอกลวงของร่างกายอยู่ตลอดไปเป็นนิจสิน"

ต่อไปนี้ เป็นความเข้าใจหรือทัศนเกี่ยวกับความตาย ที่พอจะรวบรวมได้จากความคิดเห็นต่างๆ กัน

"เมื่อเราถือว่าการเกิด คือการนัดพบระหว่างวิญญาณกับร่างใหม่ ความตาย ก็ควรจะเป็นการนัดพบกันระหว่างร่างกายและการเปลี่ยนชีวิต"

เมื่อมีการกระทำ (กรรม) ก็ย่อมมีผลแห่งการกระทำตามมา (ปฏิกรรม) ดังนั้นการจะเลือกให้วิญญาณจุติตามความพอใจย่อมไม่ได้ สื่อแห่งการจุติของวิญญาณ คือวิบากกรรม

ทุกอย่างย่อมมีแรงผลักดันหรือกระแส แรงผลักดันที่เป็นปัจจัย คือกระแสจิต ซึ่งจะเกิดขึ้นจากลักษณหรือพลังแห่งความเข้มแข็งนั้น ๆ

ดังนั้นพลังกรรมของแต่ละคนจึงไม่เหมือนกัน

การจุติของวิญญาณจึงย่อมไม่เสมอกัน ภพใหม่จึงไม่เหมือนกันด้วย

พลังกรรม ดังที่เราเรียกว่าแรงกรรมจึงอ่อน. และแรงผิดกันเป็นธรรมดา

ตามคำภีร์เก่าแก่ของพราหมณ์ คือ ภวคิตา ได้กล่าวถึงความตายว่า

การเกิดถูกตามด้วยความตาย, เช่นเดียวกับความตายก็ถูกตามด้วยความเกิด

ตามคติของธิเบตถือว่า เมื่อตายไปแล้วจะต้องไปอยู่ในบาโด 45 วัน วิญญาณจะท่องเที่ยวไปตามยถากรรม แล้วจึงจุติ

พลาโต้ พูดถึงความตายว่า "การตาย คือการจากร่างของวิญญาณ เพราะอำนาจสิ่งหนึ่งผลักดันถ้าพวกเราถึงโลกแห่งวิชาเราก็จะไม่ต้องมาเกิดอีกโดยยอมตัวเองเข้าไปอยู่ในรูปกาย"

ผู้ที่เห็นว่าความตายเป็นเรื่องอัปมงคล แต่ทุกคนก็หนีสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นสิ่งอัปมงคลนั้นไม่พ้น ก็แน่ละเพราะทุกวันนี้เขาเข้าใจผิด มักชอบกระทำในเรื่องอัปปรีย์ต่างๆ โดยเข้าใจว่ามันเป็นเรื่องมงคลและคงจะนำสิ่งหฤหรรษ์สำหรับชีวิตมาให้เสียเต็มประดา เลยมักจะเกลียดกลัวในเรื่องความตายเสียจริง ๆ

อานุภาพแห่งพลังจิตย่อมอยู่เหนือกว่าอานุภาพแห่งพลังงานทางวัตถุ

แต่ต้องเป็นอานุภาพของพลังจิตบริสุทธิ์

เราแยกพลังวัตถุให้เป็นพลังงานบริสุทธิ์ได้แล้ว คือ ปรมาณู

ถ้าเราแยกพลังจิตธรรมดาให้เป็นจิตบริสุทธิ์ได้ เราก็จะเรียกว่า ทศพลญาณ

เมื่อนั้นแหละ เราก็สามารถจะรู้ตัวเราเองได้ว่า เรามาจากไหน และเรากำลังจะไปไหน? การรู้ว่าเรามาจากไหนก็คือการระลึกชาติ ท่านสวามีอาชรนันท์ได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับการระลึกชาติอย่างง่าย ๆ น่าฟังไว้ดังนี้

"ถ้าเราเอากระจกสไลด์ฉายไปยังจอในห้องที่มีแสงสว่างมาก ๆ เราจะไม่ได้เห็นภาพนั้นเลยฉันท์ใดบุคคลที่ยังมืดมนธ์ด้วยอวิชา (คือความไม่รู้) ย่อมไม่มีโอกาสที่จะระลึกชาติได้ แต่ถ้าฉายภาพนั้นไปยังที่ไม่มีแสงรบกวนใด ๆ ท่านก็จะเห็นภาพนั้นได้อย่างถนัดชัดเจน"

เราทุกคนยังงงงันต่อคำถามซึ่งเราพากันตอบไม่ได้ จากเปลและจากโลง คือว่า :—

"เปลทุกเปลถามว่าเรามาจากไหน ? และโลงทุกโลงก็จะถามว่าเราจะไปไหน ?"

ถ้าเราศึกษาธรรม ธรรมจะช่วยให้เราตอบของสิ่งนั้นได้อย่างฉะฉานว่า

"เรามาจากวิบาก และเราก็กำลังจะไปตามวิบากแห่งเรา"

"ดังนั้นเราจึงมีคำว่า ทุคติภพ และสุคติภพ"

/—เรื่องเกี่ยวกับการระลึกชาติได้นี้

เรื่องเกี่ยวกับการระลึกชาติได้นี้ คุณพร รัตนสุวรรณ เขียนไว้ในหนังสือ วิญญาณ อย่างน่าฟังไว้ว่า

"ความจริงทุกคนสามารถระลึกชาติได้ แต่เพราะเราไม่เข้าใจในหลักวิชา คือ ความเข้าใจในเรื่องวิญญาณอย่างลึกซึ้ง จึงไม่รู้ตัวเองว่า ตนก็สามารถระลึกชาติได้ ถ้าหากเราพยายามศึกษาให้เข้าใจถึงนิสัยสันดานของตัวเอง ก็จะรู้ได้โดยไม่อยากว่า เมื่อชาติก่อนเราเคยเกิดเป็นอะไร เคยทำอะไรมาบ้าง เพราะนิสัยสันดานที่มีมาแต่กำเนิดนั้น ก็คือซากหรือสื่อที่ทำให้รู้ถึงชาติก่อน"

ในคำไว้อาลัยแก่ผู้ตายในหนังสือพิมพ์แจกในงานศพทุกราย ท้ายคำของผู้เขียนคำไว้–อาลัยโดยระลึกถึงผู้ตายด้วยความรักใคร่. นับถือและเคารพ ให้ผู้ตายไปสู่สุคติภพหรือสัมปรายภพทั้งนั้น คงไม่มีใครอุตริเขียนไว้ว่าให้ผู้ตายไปสู่ทุคติภพแน่ ๆ อันที่จริง การตั้งจิตเช่นนั้นถือว่าเป็นการตั้งกุศลจิต แผ่เมตตาจิต โดยเรามิได้รักแต่เห็นเขาเขียนและพูดตาม ๆ เขาไป การที่เราตั้งจิตอธิฐานอย่างจริงใจ เมื่อจากหลายแรงใจด้วยกันที่ส่งกระแสแห่งกุศลจิตนั้น ย่อมเป็นการส่งพลังงานที่ให้ความอบอุ่น และเสมือนเอาความดีห้อมล้อมหรือเป็นพาหนะให้แก่วิญญาณของผู้ตาย ตามคติก็น่าจะเชื่อว่า คงจะผลักดันให้วิญญาณของผู้ที่จากไปนั้น สู่คติภพได้ตามแรงใจของพวกเรา แต่จะต้องเป็นแรงใจที่บริสุทธิ์อย่างแท้จริง และเมื่อผสมกับกรรมดีของผู้วายชนม์ที่มีอยู่แล้วขณะอยู่ในมนุษย์ชาติ ก็ย่อมมีผลในการผลักดันให้ผู้ที่ตายไป ได้สู่สุคติภูมิได้ดังปรารถนา เสมือนหนึ่งช่วยกันเข็นเรือให้ลงน้ำซึ่งมีน้ำขึ้นรออยู่ชายฝั่งที่จะทำให้เรือลอยลำได้เร็วขึ้นฉันท์นั้น น้ำที่ชายฝั่ง ก็คือเนื้อนาบุญของผู้ตายนั่นเอง ลำเภาที่จะโล้ต่อไปก็คือ วิญญาณของเขาผู้นั้น มรรคาหรือวิถีทางก็คือสัมปรายภพของผู้นั้นเอง และความจริงผู้ตายก็มิได้ตายไปไหน เขาอยู่ในโลกทิพย์ที่เราจะเห็นเขาได้ด้วยตาทิพย์ เมื่อเป็นเช่นนี้ เราก็ควรมีเนื้อนาบุญไว้ให้มาก ๆ ฝึกใจให้มีสมาธิไว้เสมอ โดยที่เราไม่ต้องทำอะไรให้เกินกำลังสติปัญญาของปุถุชนอย่างเรา ๆ เพียงแต่เราจง

"เกรงบาป และกลัวกรรมให้มาก ๆ" เพราะ

"เราทุกคนนี้เกิดมาเพื่อก่อกรรมและใช้กรรม"

"จงก้มหน้าใช้แต่กรรมเก่าไปเถิด อย่าก่อกรรมชั่วใหม่อีกเลย"

บางทีเนื้อนาบุญเรามีมากพอ เราจะได้ไม่ต้องกลับมาเกิดเป็นคนอยู่ในโลกสัปรังเคนี้อีกต่อไป............

พิมพ์เช้าได้เย็น โรงพิมพ์ประยูร หลังกระทรวงกลาโหมพระนคร ทองเย็น ปานะดิษฐ ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕๑๓